

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyň: **a) A. S., b) nezl. H. S.**, zastoupená žalobkyní a), obě zastoupeny advokátem JUDr. Ludvíkem Hynkem se sídlem Václavské nám. 17, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2005, sp. zn. 6 Az 3/2005,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelky“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 6. 1. 2005, č. j. OAM-3619/VL-07-ZA09-2003, o neudělení azylu podle § 12, § 13 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatelky v kasační stížnosti uplatňují důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), když brojí proti tomu, že žalovaný i městský soud vycházeli z nesprávně zjištěného skutkového stavu.

Prvá stěžovatelka trvá na pravdivosti skutečností, které uváděla jako důvody žádosti o azyl, jakkoliv nebyla schopna zajistit osobně o těchto skutečnostech písemné důkazy, neboť jí to neumožňují ani podmínky azylového řízení, ani obavy o život v případě návratu do Běloruska. O ověření jejích tvrzení ohledně angažovanosti v hnutí Bílý čáp a pronásledování osob působících v tomto hnutí se nepokusil ani sám žalovaný. Prvá stěžovatelka připomíná, že právo na bezpečný život je jedním ze základních lidských práv a neschopnost běloruských orgánů vytvořit bezpečné podmínky pro život označuje za neschopnost politickou. Za situace, kdy je stav porušování lidských práv v Bělorusku všeobecně znám, si je první stěžovatelka jista, že její obavy o život zejména z důvodu její angažovanosti v Bílém čápu jsou odůvodněné. Je přitom také všeobecně známo, že jsou v Bělorusku lidé za účast na demonstracích proti vládnímu režimu zavíráni, alespoň na krátkou dobu.

Prvá stěžovatelka také opouje tvrzení, že souhlasila s tím, aby řízení v její věci proběhlo bez její přítomnosti. Pokud si vzpomíná, na výzvu soudu reagovala, nepamatuje si však přesně, v jakém duchu, nicméně právě přítomnost jejího manžela a jí samotné by umožnila odstranit nejasnosti, které městský soud pochopil jako odporující si tvrzení.

Závěrem první stěžovatelka uvádí, že je jedenáct let vdaná, žije s manželem, který je také žadatelem o azyl, v ČR a mají jedenáctiletou dceru, jež zde navštěvuje základní školu.

Z těchto důvodů stěžovatelky navrhuji zrušit napadený rozsudek městského soudu a zároveň žádají, aby byl jejich kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření pouze odkazuje na obsah správního spisu a uvádí, že jeho rozhodnutí bylo plně v souladu se zákonem. Všechny námítky stěžovatelek byly městským soudem náležitě zhodnoceny a vypořádány. Legalizaci pobytu mohou stěžovatelky provést podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Žalovaný tedy považuje podanou kasační stížnost za nedůvodnou a navrhuje, aby byla zamítnuta. Zároveň navrhuje, aby nebylo vyhověno žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, když pobyt stěžovatelek je až do rozhodnutí Nejvyššího správního soudu chráněn vízem za účelem strpení podle § 78b zákona o azylu.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 29. 7. 2003 na základě žádosti první stěžovatelky žádající i jménem své dcery, v níž je jako důvod žádosti o azyl uvedeno, že se první stěžovatelka provdala za Ukrajince, s ním žila dva roky na Ukrajině a poté, co se vrátila do Běloruska, bylo jí řečeno, že jejího manžela nepřihlásí místní orgány k pobytu, proto žili odděleně, on na Ukrajině a ona v Bělorusku. Její kamarádka byla členkou strany „Bělyj Ajst“ a vyzvala první stěžovatelku, aby se zúčastnila jejich mítinku a stávek proti režimu, což stěžovatelka učinila. Poté se o ni začaly zajímat orgány činné v trestním řízení, ptaly se na ni u její matky, první stěžovatelka začala mít strach, odjela do ČR, pak pobývala asi rok na Ukrajině, poté si v Bělorusku vyřídila vízum a odjela do ČR. Její dcera žádala o azyl ze stejných důvodů. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru s první stěžovatelkou k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 15. 1. 2004. I z tohoto pohovoru vyplývá, že první stěžovatelka opustila Bělorusko z politických důvodů, neboť nebyla spokojená s tamním režimem, byla na několika demonstracích a v případě návratu se bála uvěznění. Rozsáhle popsala důvody svého nesouhlasu s běloruským režimem a také potíže, které jí plynuly z toho, že její manžel je Ukrajinec, a proto pro ně bylo administrativně komplikované zařídit si v některé z těchto dvou zemí společný pobyt. Co se týče počtu

demonstrací, uvedla, že byla na mnoha z nich, jakkoliv ne na všech, neboť měla malé dítě, tedy druhou stěžovatelku. Poté počet demonstrací, jichž se zúčastnila, upřesnila na zhruba deset. O demonstracích se dozvíдалa od kamarádky napojené na organizaci „Bielyj Ajst“, tedy Bílý čáp. Stěžovatelka nebyla sama členkou této organizace, ale podporovala její aktivity. Na demonstracích ovšem nebyla nikdy bita, neboť vždy včas utekla. Odešla ze země jednak kvůli obavám z běloruské policie, která se byla jednou dotazovat u její matky, což mohlo souviset s její účastí na demonstracích, jednak proto, že se jí nedařilo žít s manželem kvůli administrativním potížím. Prvá stěžovatelka a její manžel se také nemohli shodnout, zda je horší bydlet v Bělorusku nebo na Ukrajině. Do ČR přijela v roce 2000, o azyl požádala, až když zjistila, že taková možnost existuje. Navíc čekala, až za ní přijede druhá stěžovatelka, která byla mezitím u babičky. Před podáním žádosti o azyl zde pracovala v nemocnici, ale byla podvedena zaměstnavatelem. V případě návratu do vlasti se obávala, že by byla pronásledována za svou minulou účast na demonstracích.

V dalším pohovoru konaném dne 19. 10. 2004 první stěžovatelka dále popsala důvody svého nesouhlasu s běloruským režimem, zejména jí vadilo, že prezident nedrží sliby, omezuje svobodu projevu a trestá demonstranty. Nespokojena byla i s ekonomickou situací v Bělorusku. Zmínila, že byla na čtyřech až pěti demonstracích, a to mezi lety 1996-1998. V roce 1999 její matku navštívili policisté v civilu, ona však byla v té době několik měsíců u manžela na Ukrajině. Jak se dozvěděli její jméno, neví jistě, neboť vždy z demonstrace včas utekla, mohli je však zjistit ze spisů organizace Bílý čáp, jejímž byla podporovatelem a řadovým členem. Do organizace se dostala tak, že se ze zvědavosti zúčastnila několika mítinků. Poté jí byla vydána také legitimace této organizace, aby se mohla zúčastňovat dalších akcí. Tuto legitimaci nemohla předložit, neboť ji nechala doma v Bělorusku, možná ji však matka už mezitím zničila. Problém smíšeného manželství řešila už od roku 1994, ani ona ani její manžel však nemohli dosáhnout trvalého pobytu v druhé zemi, aniž by se vzdali svého občanství. Proto také raději odjela do ČR, aby zde mohla žít a pracovat, což se jí dařilo, dokud nebyla podvedena svým zaměstnavatelem a nepřišla o doklady. O své dceři uvedla, že už zapomněla azbuku a návrat do vlasti by asi psychicky nezvládla.

Ve správním spise je založen také protokol o pohovoru, který žalovaný vedl dne 12. 7. 2002 s manželem první stěžovatelky. Z tohoto pohovoru vyplynulo, že důvodem odchodu celé rodiny z Ukrajiny, kde také jistou dobu žili, byl fakt, že jsou oba s manželkou katolíci a na Ukrajině bylo problematické zřídit katolický kostel. Měli také problémy s vyděrači.

Žalovaný se rozhodl stěžovatelkám azyl neudělit svým výše označeným rozhodnutím ze dne 6. 1. 2005. V tomto rozhodnutí vyšel z informací organizace Člověk v tísni, České tiskové kanceláře, Ministerstva zahraničních věcí ČR a Ministerstva zahraničí USA. Stěžovatel vyhodnotil informace poskytnuté první stěžovatelkou a uvedl, že se jej sice snažila přesvědčit, že její potíže plynuly z členství v organizaci Bílý čáp, bylo ovšem také prokázáno, že nebyla nikdy zadržena policií, a jediná potíž, kterou zmiňovala, byla návštěva dvojice neznámých mužů u její matky. Ani po této návštěvě však první stěžovatelka neměla žádné problémy ani s vycestováním z Běloruska, ani s návraty do země původu a pobytem v ní. Žalovaný vzal v úvahu také rozpory ve výpovědích první stěžovatelky, zejména v otázce počtu demonstrací, jichž se měla zúčastnit, a časového intervalu, v nichž se jich zúčastňovala. Co se týče potíže s pobytem obou manželů různého občanství zároveň v jedné zemi, ty byly čistě osobního charakteru, navíc žalovaný zjistil, že jak občanství Běloruska, tak občanství ukrajinské je možno získat za podobných podmínek, jako občanství ČR. Žádný z manželů však tyto podmínky nechtěl akceptovat a vzdát se svého původního občanství. Navíc spolu

i přes komplikace při vyřizování trvalého pobytu či občanství stejně žili střídavě v obou zemích. Druhá stěžovatelka pak neměla v Bělorusku žádné problémy. Manžel první stěžovatelky uváděl zcela jiné důvody pro odchod do ČR, než první stěžovatelka, konkrétně problémy plynoucí z jejich katolické víry a z podnikání na Ukrajině. Žalovaný proto uzavřel své úvahy konstatováním, že skutečným důvodem žádosti o azyl byla nejspíš snaha první stěžovatelky legalizovat si pobyt v ČR poté, co zde již dva roky nelegálně pobývala a pracovala. O azyl ostatně požádala až poté, co byla z území ČR vyhoštěna a po příjezdu dcery do ČR se rozhodla zlegalizovat pobyt jich obou právě vstupem do azylové procedury. Institut azylu ovšem nelze využívat k legalizaci pobytu, neboť jej nelze zaměňovat s jinými formami pobytu cizinců na území ČR, jak potvrdil i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 22. 1. 2004, sp. zn. 5 Azs 37/2003. Stěžovatelky tedy nesplňovaly důvody podle ustanovení § 12 zákona o azylu. Dále žalovaný neshledal na základě údajů sdělených první stěžovatelkou ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu. Vzhledem k tomu, že první stěžovatelka za sebe ani druhou stěžovatelku nevyslovila žádné konkrétní obavy hrozící jim v případě návratu do Běloruska, a podle informací, jež měl žalovaný k dispozici, nehrozí neúspěšným emigrantům z Běloruska v případě návratu ze strany veřejné moci postih, ale spíše lhostejnost, neshledal ani přítomnost překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podaly stěžovatelky žalobu k Městskému soudu v Praze. V ní uvedly, že první stěžovatelka vystupovala proti režimu prezidenta L., protože byla pronásledována policií a bylo jí vyhrožováno i uvězněním. Proto odjela s dcerou a manželem do ČR. V ČR našli všichni klid, druhá stěžovatelka, která již mluví lépe česky než rusky, zde mohla chodit do školy, mluvit s dětmi, vyjadřovat svůj názor. První stěžovatelka nesouhlasila s tvrzením, že požádala o azyl kvůli hrozícímu správnímu vyhoštění. Skutečným důvodem jejich žádosti o azyl byla obava z návratu domů, kde stále vládne jako diktátor prezident L. Proto se bojí o budoucnost svou i své dcery.

Městský soud doručil dne 3. 6. 2005 první stěžovatelce výzvu podle § 51 s. ř. s. Poté, co na ni první stěžovatelka nijak nezareagovala, vydal městský soud dne 21. 7. 2005 výše označený rozsudek, kterým žalobu stěžovatelek zamítl. Městský soud zde zjistil, že žalovaný na základě zjištěného skutkového stavu v souladu se zákonem o azylu dostatečně odůvodnil své rozhodnutí o neexistenci důvodů pro udělení azylu a neexistenci překážek vycestování. Žalovaný zvážil všechny rozhodné skutečnosti a ani v žalobě nejsou žádné údaje, které by zjištění žalovaného vyvracely nebo by z nich bylo možno dovodit neúplně zjištěný skutkový stav. První stěžovatelka nedoložila svá tvrzení o pronásledování policií obsažená v žalobě, tato tvrzení jsou navíc v rozporu s jejími údaji uvedenými během správního řízení. Žádost o azyl musí být vždy odůvodněna pronásledováním týkajícím se přímo žadatele o azyl. První stěžovatelka však tvrzení o tom, že se o ni zajímaly orgány činné v trestním řízení, či že by z toho důvodu byl po jejím případném návratu do Běloruska ohrožen její život či svoboda, nijak nedoložila, informace o návštěvě blíže neidentifikovaných osob měla pouze zprostředkovány od matky. Tyto důvody tak ani podle městského soudu nemohly být dostatečné pro udělení azylu či shledání překážky vycestování. Navíc městský soud upozornil i na rozpory panující mezi jejími výpověďmi a výpověďmi jejího manžela. Co se týče problémů druhé stěžovatelky hrozících jí v případě odchodu z českého území a českých škol, upozornil městský soud na to, že je lze řešit instituty zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Městský soud neshledal pochybení ani v neudělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně a kde jsou stěžovatelky chráněny před důsledky rozsudku městského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelek žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je přijetí usnesení o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžejní námitka obsažená v kasační stížnosti směřuje proti tomu, že žalovaný a poté i městský soud nedostatečně zjistili skutkový stav a nepřihlédli k tomu, že první stěžovatelka nemohla osobně zajistit důkazy prokazující pravdivost jejích tvrzení a nacházející se pravděpodobně stále v Bělorusku. S touto námitkou se ovšem zdejší soud neztotožňuje. Kasační stížnost zjevně vychází z domněnky, že k neudělení azylu a následně i k zamítnutí žaloby došlo proto, že první stěžovatelka nedoložila svou legitimaci členky organizace Bílý čáp, o níž mluvila během správního řízení. Kdyby tomu tak skutečně bylo, byla by kasační stížnost důvodnou už s ohledem na právní názor vyjádřený např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 6 Azs 235/2004: „*Není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.*“ Zde však problém v daném případě neleží.

Z rozhodnutí žalovaného i městského soudu je dostatečně zjevné, že hlavní slabinou žádosti o azyl byla nepřesvědčivost výpovědi první stěžovatelky, jejich určitá proměnlivost v čase a nesoulad s výpověďmi manžela. Pokud přitom chtěla první stěžovatelka tyto neshody mezi její a manželovou verzí důvodů, jež vedly jejich rodinu k odchodu z Běloruska (a potažmo i z Ukrajiny), vyjasnit před městským soudem, vyplývá ze soudního spisu, že jí v tom nic nebránilo. Výzva k vyjádření nesouhlasu s upuštěním od ústního jednání jí byla doručena dne 3. 6. 2005, jak vyplývá z doručky podepsané první stěžovatelkou a uložené na č. l. 20 soudního spisu. Na tuto výzvu však první stěžovatelka nijak nezareagovala, jak vyplývá z absence jakékoli její odpovědi v soudním spise, a městský soud proto nepochybil, když o žalobě rozhodl bez nařízení ústního jednání a vyšel ze skutečností zjevných ze správního spisu, jež konfrontoval se žalobou a vyjádřením žalovaného k ní.

Z těchto podkladů pak i podle zdejšího soudu vyplývá, že stěžovatelka sice nesouhlasí s režimem prezidenta L., nicméně tento její nesouhlas a jeho následky – jakkoli se jedná vzhledem k nedemokratické povaze běloruského režimu o případ svým způsobem hraniční – nedosáhly takové intenzity, že by mohly být označeny za pronásledování za uplatňování

politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu či že by u stěžovatelek zakládaly odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů ve státě jejich původu podle písmene b) téhož ustanovení. Nejvyšší správní soud a před ním i soud městský k tomuto závěru dospěly po zvážení skutečně přítomných nesrovnalostí ve výpovědích první stěžovatelky, jež měnila svou výpověď právě v otázce nejdůležitější, tedy v otázce intenzity její spolupráce s opozičními skupinami v Bělorusku. Tato spolupráce sama o sobě jistě nemusí mít formu aktivního a organizovaného členství a systematických protivládních aktivit, jak vyplývá např. z výše citovaného rozsudku sp. zn. 6 Azs 235/2004; ke shledání pronásledování není nutnou podmínkou ani faktické zbavení svobody pro účast na některé z protivládních demonstrací.

Na druhé straně je však třeba hodnotit všechny prvou stěžovatelkou postupně předkládané údaje komplexně a v jejich souhrnu a konfrontovat je také s výpověďmi jejího manžela a s životní situací, v níž o azyl společně se svou dcerou požádala. To právě učinil žalovaný i následně městský soud a zdejší soud se s jejich posouzením této situace ztotožňuje. K relevanci všech těchto údajů pro celostní posouzení důvodnosti žádosti o azyl se ostatně zdejší soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 20. 10. 2005, sp. zn. 2 Azs 423/2004, kde se vyjádřil k situaci žadatele o azyl, u něž bylo nesporné, že odešel kvůli obavám z pronásledování, tyto obavy však již patrně nebyly přímou pohnutkou jeho žádosti o azyl, v době, kdy ji podával: *„Přestože stěžovatel zřejmě byl v zemi původu pronásledován z azylově relevantních důvodů, nemohl mu být azyl udělen za situace, kdy o azyl požádal až po čtyřech letech nelegálního pobytu v České republice, nadto z důvodů odlišných, které jej z ochrany formou azylu diskvalifikovaly (zde hrozícího správního vyhoštění). O azyl je totiž nutno žádat bezprostředně poté, co má k tomu žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového.“*

Je tak možno tuto úvahu uzavřít konstatováním, že jakkoli zdejší soud nemá pochybnosti o tom, že první stěžovatelka nesouhlasila s nynějším běloruským režimem a že i tento nesouhlas s režimem a obavy z případných potíží pro občasnou účast na protivládních demonstracích byly jedním z důvodů pro její odchod do ČR; tak situace, v níž o azyl žádá, tedy doba od jejího příchodu do ČR i určitá nevyhraněnost jejích výpovědí o tom, jakým způsobem vyjadřovala svůj nesouhlas s běloruským režimem, nasvědčují tomu, že nosným důvodem její žádosti o azyl je snaha vyřešit rodinnou situaci jejich manželského páru, jenž se bez určitých potíží nemůže usadit ani v Bělorusku ani na Ukrajině. Tyto potíže jsou pak motivací sice zcela pochopitelnou, avšak nedostačující pro udělení azylu, jež je pojmově spjato s přítomností pronásledování v zemi původu či odůvodněných obav z něj. Totéž platí pro nelehkou situaci druhé stěžovatelky, již je dále potvrzována zcela pochopitelná snaha celé rodiny setrvat v ČR. Pro všechny tyto okolnosti má zdejší soud pochopení, jež však nemůže být podkladem pro to, aby vyslovil nezákonnost rozhodnutí městského soudu. Zdejšímu soudu proto nezbyvá, než stěžovatelky odkázat do rámce zákona č. 326/1999 Sb., jenž je určen k naplnění jejich snahy zůstat v ČR; a jejich kasační stížnost jako nedůvodnou zamítnout, neboť nebylo shledáno pochybení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., tedy že by skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, neměla oporu ve spisech nebo s nimi byla v rozporu.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelky, které neměly v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. listopadu 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu